



MUSIK-
HÖGSKOLAN
I MALMÖ



Reflekterande del, 8 hp, av självständigt arbete (examensarbete), 30 hp,
för uppnående av konstnärlig masterexamen i musik, *namn på inriktning*.

Vi är många i skaran

*Om brister och tillgångar i framtida
psalmutövande*

Noa Edwardsson

2025

Handledare

Markus Tullberg

Konstnärligt masterprogram i musik
Musikhögskolan i Malmö, Lunds universitet

Abstract

I detta arbete redogör jag för brister och tillgångar i psalmutövande och psalmskrivande, i tider med ny psalmbok på gång. Jag har gått igenom hur tidigare psalmbokskommitté tänkte och gjorde samt intervjuade sekreterare i dåvarande grupp, Per-Olof Nisser. Jag har med dessa glasögon gått igenom nyskrivna verk och dess möjligheter och svårigheter att kunna bli del av en framtida psalmbok. Det jag har kunnat se är att det finns ett spelrum i det enkla där nya genrer och kulturer kan mötas inom ramen för vår kyrkomusikaliska tradition och vår uppförandepraxis. Framför allt måste en fördjupad tradition möta det enkla och mångsidiga för att funka tidlöst, och detta görs genom en transparent process med många beställningsverk. Församlingar måste även våga sjunga ett större urval psalmer och fördjupa sin förståelse kring bra psalmhantverk.

Nyckelord

Psalm, kyrkomusik, orgel, Svenska kyrkan, psalmboken

Abstract in English

In this master's thesis, I will go through the strengths and weaknesses in contemporary hymn writing, in times when the Church of Sweden is in the process of revising their hymn book. I have compared this process with the previous process, what the committees thought and did and interviewed the secretary of the previous committee, Per-Olof Nisser. With this knowledge I have analyzed some new made hymns and showed their chances and problems if they became part of a new hymn book. What I've seen is that there is room for new genres and styles to coexist within the boundaries of our church music tradition and practice. A good understanding of our tradition must merge with the simple and versatile to be used in the church long-term. This is achieved best with a transparent process with many commissions, and with parishes using a broader selection of hymns.

Title in English: We are many in the crowd

Keywords in English

Hymn, church music, organ, Church of Sweden, hymn book

Innehåll

1. Inledning	4
1.1 Områden/Avgränsningar.....	5
2. Syfte och frågeställningar	5
3. Bakgrund	6
3.1 Psalmboken 1986	7
3.1.1 Sångsamlingar publicerade sedan 1986.....	9
3.1.2 Varför har inga fler sångsamlingar publicerats?.....	9
3.2 Urvalsarbetet.....	10
3.2.1 Dagens musikaliska strömningar	10
4. Metoder	12
4.1 Utgångspunkter.....	12
4.2 Genomförande	12
5. Resultat	13
5.1 Intervju av Per-Olof Nisser, medlem i psalmbokskommittén för 1986 års psalmbok.....	13
5.2 Konstnärlig analys av psalmer och lovsånger	14
5.3 Autoetnografi kring eget psalmmusicerande	20
5.4 Konstnärlig presentation av mina lovsånger <i>Stiftssånger</i>	21
6. Diskussion	26
6.1 Psalmens roll	28
6.2 Psalmhantverket	28
6.3 Psalmens framtid	29
6.4 Undersökningens metoder	29
6.5 Slutsats	29
7. Referenser	31

1. Inledning

För en kyrkomusiker så är psalmboken det som vi använder mest i vårt arbete. Den innefattar hela vår tro, våra bibeltexter, vårt kyrkoår, våra böner, våra känslor och livets alla stunder. Det är alltså något mer än ett sånghäfte för Svenska kyrkan. Det är ett av kyrkan beslutat trosdokument, och innehåller samma ställning som till exempel Augsburgska bekännelsen och uppsaladokumentet, båda väldigt viktiga grunddokument som i sig definerar vår tro. I 1 kapitlet §1 av kyrkoordningen står det:

Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära, som gestaltas i gudstjänst och liv, är grundad i Guds heliga ord, såsom det är givet i Gamla och Nya testamentets profetiska och apostoliska skrifter, är sammanfattad i den apostoliska, den nicenska och den athanasianska trosbekännelsen samt i den oförändrade augsburgska bekännelsen av år 1530, är bejakad och erkänd i Uppsala mötes beslut år 1593, är förklarad och kommenterad i Konkordieboken samt i andra av Svenska kyrkan bejakade dokument. (Kyrkoordningen, u.å., s. 6)

I det som benämns som ”andra bejakade dokument” ingår alltså vår psalmbok. Den är på många sätt en fortsättning på utläggningen och definitionen av den tro som först formulerades i våra evangelier. Någon gång under 2030-talet kommer Svenska kyrkan ta beslut om en ny psalmbok, och då alltså besluta om ett nytt trosdokument. Man kan säga att vi bestämmer nya ord och omdefinierar, reformerar och förskjuter vår tro när vi tar en ny psalmbok i bruk.

I samband med pågående arbete med psalmboksrevisionen så öppnades det en digital psalmboks-brevlåda för allmänheten att skicka in bidrag (*Urvalsarbetet med nya psalmer*, 2024). Jag själv har varit med och skickat in ett större antal bidrag till denna psalmboksprocess, och jag har också själv fått äran att vara med och välja bland de inkomna bidragen. Under detta projekt har mitt intresse för psalmer, deras teologi och ton växt enormt mycket. Jag har särskilt intresserat mig för hur psalmers teologi och ton påverkar vår tro, riskerna och möjligheterna med det. Som en i denna urvalsgrupp så läggs förtroendet på mig att genom mitt omdöme bedöma vilken psalm som står för vår kyrkas tro och lära, samt vilka som håller musikaliskt. Detta kanske kan kännas som en befrielse, att veta att man kan förlita sig på sin egen kompetens i egenskap av ung i kyrkan. Men snarare har detta varit en utmaning, då man uppmanas att fördjupa sig i ämnet psalm och lovsång.

Som ung representant i denna urvalsgrupp har jag ofta fått stå till svars som vurmaren för ung musik och lovsång. Jag har fått tillfällen att ge reflektioner över mina framtidsvisioner för psalmen, ungas roll i detta, de nya låtskrivarströmningarna och dagens popmusik. Även om jag kan göra egna gissningar, så vill jag ändå fördjupa mig ännu mer i psalmkonsten. Hur musicerar vi idag, hur kan vi musicera i framtiden? Hur håller vi psalmboken som trosdokument relevant för nästkommande generation? Dagens strömningar skiftar hela tiden och det som är lättmottagligt idag kanske inte är så lättmottagligt i framtiden. Smaken på vad som kan räknas som ”psalm” skiftar alltså kontinuerligt, och det behövs hela tiden nytt språk och nya melodier för att tala till alla människor. Psalmerna är i sig evangelium, då den gör det kristna budskapet greppbart och sätter ord på det som ord inte kan sätta. Därför är det av högsta vikt i mitt yrke och i mitt uppdrag att se till att vår psalmbok ska utvecklas till att bli så relevant som möjligt.

1.1 Områden/Avgränsningar

Detta arbete omfattar analys av befintliga psalmer, befintliga förslag inför en kommande psalmbok och egna reflektioner kring psalmmusicerande. Jag kommer inte att beröra analys av psalmer utifrån andra parametrar som inte berör just musicerandet. Här måste dock påpekas att musicerandet kan påverkas av psalmernas teologi, vilket är förklarat i *Konstnärlig analys av psalmer och lovsånger*.

2. Syfte och frågeställningar

Syftet med detta arbete är att fördjupa psalmsången i våra församlingar, och välja ur samtidens musikaliska strömningar på rätt grund så att församlingen fortfarande finner det lätt och givande att sjunga med i psalmerna. Eftersom psalmboken från 1986 inte har varken den nyare lovsångsmusiken, dagens språk eller nyare symbolik har vi som anställda ett uppdrag att försä samman en äldre och en yngre generation. En psalmbok får inte bli för nytänkande, då tappar den sitt kärnbudskap i skuggan av andra kontroversiella element. Det finns också risk för att den blir för daterad, om man bara har kvar de äldre psalmerna. Inte bara slutar yngre att förstå sig på det som sjungs, alla får också en bestämd bild av att en psalm måste vara en gammal text och en gammal melodi. Därför vill jag hitta en gyllene medelväg, där jag upptäcker ett nytt psalmmusicerande som fortfarande är relevant för församlingssången. I egenskap av organist i en församling vill jag testa mitt perspektiv av vad jag anser relevant för psalmsång, och våga musicera psalm med nya idéer och former.

Mina frågeställningar är som följer nedan:

- Vad för text- och musikmässiga brister respektive tillgångar finns i nutida strömningar inom psalm- och lovsångsskrivande?
- Hur kan musicerandet i psalm och lovsång bli ännu mer relevant för Svenska kyrkans medlemmar?
- Hur använde man sig av samtida strömningar inom text och musik i förra psalmboksarbetet för att göra psalmsången mer relevant?
- Vilka av dagens strömningar i musik och text kan jag använda mig av för att göra psalmsången mer relevant för församlingen?

3. Bakgrund

Kyrkomötet har behandlat frågan om en ny psalmbok länge. 2016 togs det första beslutet om att uppdra åt kyrkostyrelsen att återkomma till kyrkomötet med en plan på en psalmboksrevision. Motioner med liknande att-satser kom upp på följande kyrkomöten 2018 och 2021, där man bland annat lade till att ta särskilda grupper i aktning under arbetet, som våra kyrkliga minoriteter och olika åldrar. Kyrkokansliet tillsatte en samordningsgrupp för psalmboksrevisionen, som började jobba på och så småningom iscensätta en handlingsplan. Under åren 2021-2022 var det möjligt för allmänheten att skicka in förslag som skulle beprövas i psalmboksarbetet. Denna digitala psalmboksrevlådor väckte stort intresse från allmänheten, och väckte mångas skaparglöd. När revlådorna stängde hade 9 451 psalmförslag inkommit. Då hade allt från vispopsångare till domkyrkoorganister och vanliga församlingsmedlemmar skickat in bidrag. (*Kyrkomötets beslut*, 2024)

Efter inlämningen stängde tillsattes en grupp som fick i syfte att välja ett mindre urval av dessa över 9 000 bidrag. Varje stift fick i uppdrag att nominera ett antal personer och ut efter olika attributer som yrke, ålder, kön och inriktning valdes ett urval om 22 personer. Dessa personer indelades i sin tur i subgrupper om minst 5, som i varje grupp fick en fjärdedel av bidragen. I varje grupp skulle det finnas minst en teolog/präst, minst en musiker och minst en yngre person för att få med perspektiven som kyrkomötet önskat. Och som ni märker, så finns jag med nere till höger i denna bild. Jag fick det ärofyllda uppdraget att sitta som ung representant i en av dessa grupper.



Bild 1: Urvalsgruppen för nya psalmer, mars 2023. (Foto: Magnus Aronson/Ikon)

Det färdiga urvalet blev en remissutgåva om cirka 250 psalmer som under åren 2025-2026 kommer att provsjungas i församlingar. Dessa psalmer kommer alltså att skickas till alla församlingar som anmäler sitt intresse. Psalmerna kommer sedan att brukas som en slags undersökning, där man i slutet av provperioden anmäler vilka psalmer som använts, hur mycket och hur väl dessa har landat i församlingarna. Samtidigt pågår även ett omfattande inventeringsarbete på kyrkokansliet. Eftersom remissutgåvan endast ska täcka de

psalmförslag som inte provsjungits i församlingar innan, så är inventeringsarbetets syfte att inventera de psalmer som är vana i församlingar. Dessa inkluderar hela inlagan i den nuvarande psalmboken från 1986, psalmbokstillägget från 2003, psalmer i 90-talet, psalmer i 00-talet, Ung psalm och andra publicerade sånghäften. Man ska också ”sondera terrängen” för de psalmer som skrivs idag och publiceras på olika platser och i olika former, då antalet publicerade sånghäften idag blir allt färre. Det kommer att finnas många projektgrupper för olika typer av musik, till exempel en grupp för lovsång, en grupp för psalmer från andra länder, en grupp för våra historiska psalmer, och så vidare. Alltsammans ska så småningom sammanställas och en ny psalmbok skulle kunna tas i bruk tidigast någon gång under tidigare delen av 2030-talet.

Arbetet med den kommande psalmboken kan anses som den mest öppna psalmboksprocessen som någonsin arbetats med. Det beror på dels mängden offentliga uttalanden från kyrkokansliet gällande psalmboksarbetet på sin egen hemsida och intervjuer i andra tidningar, den öppna digitala psalmboks-brevlådan samt antalet människor som får förtroendeuppdrag att arbeta på något sätt i processen. Nedan skriver jag om hur den senaste psalmboksprocessen har fungerat, vad som föranlett och hur man har tänkt, enligt Sven-Åke Selanders bok ”*Om Psalmer och visor 1937-1986*”.

3.1 Psalmboken 1986

Den näst senaste psalmboken från 1937 fick den kortaste livslängden av någon psalmbok i Svenska kyrkans historia. Detta då samhället gick igenom mycket stora förändringar som gjorde behovet av förnyelse större än någonsin. Sven-Åke Selander skriver:

Psalmboken 1937 klarade sig undan alltför kraftig kritik i nästan 20 år. Det är kort tid för en psalmbok sett i svenskt perspektiv. Att kritiken vaknade så fort har naturligtvis sin bakgrund i att samhället under denna period genomgick en otroligt snabb utveckling. Det gällde inte bara på samhällsbyggandets område. Det gällde också kulturklimatet, som särskilt efter andra världskriget internationaliserades och problematiserades, inte minst på livsåskådningarnas område. Språkutvecklingen gick i det begynnande mediasamhället snabbare än någonsin förr. Allt medverkade till att texter som reviderats och nydiktats på 30-talet inte bara kunde kännas omoderna utan också kunde direkt missuppfattats. På det musikaliska området skedde en snabb utveckling både vad gäller synen på traditionella koralmelodier och beträffande den musikkultur som i andra världskrigets spår sökte nya musikaliska uttryck.

Selander går vidare med att beskriva de sångsamlingar som publicerats mellan de två psalmböckerna och som drev på utvecklingen. *Kyrkovisor för barn (1960)* var en vägledande samling som följde med söndagsskolerörelsen, en ny verksamhet som fick stor popularitet under 50- och 60-talet. Eftersom kyrkan själv inte ville påbörja revideringsarbete med psalmboken så fick barnen skapa sin egen separata sångsamling, som inte i sig skulle utkonkurrera psalmboken. Resultatet blev *Kyrkovisor för barn* som innehöll både gamla psalmer och nya sånger. De nya sångerna introducerade nya tonsättare som Gunnar Thyrestam och Lars Edlund, och hade som idé att hämta rytmik och melodik från den moderna musiken. Psalmer som slog igenom var bland annat ”Krukmakarskivan svänger runt” och ”Sackeus var en publikan” som anspelade på ett nytt samband mellan text och musik.

Många musikaliska arbeten drogs igång under 60-talet. Både ”Svenska kyrkans liturgiska nämnd” och ”Collegium Musicum” som hade för uppgift att restaurera den tidiga

koralt traditionen från barocken. De befintliga koralmelodierna i 37:ans psalmbok hade under årens lopp dragits ut och blivit helt jämna. Det man gjorde i dessa kommittéer var att gå tillbaka till ursprunget och hämta de gamla, rytmiserade och dansanta koralerna för att åter väcka liv i kyrkans församlingssång. Samtidigt startade Svenska kyrkan en officiell psalmskommitté 1969 efter en motion till kyrkomötet 1968. Denna kommitté hade för uppgift att själva bestämma riktningen för psalmarbetet i framtiden. Inspirerade av bland annat Uppsalamötet 1968 som var ett stort ekumeniskt möte för Kyrkornas Världsråd där alla kyrkor närmade sig varandra så jobbade de nära flera psalmdiktare och tonsättare för att skapa många nya psalmer med sociala och gemenskapsfrågor i centrum (*Uppsalamötet 1968 - Uppslagsverk - NE.se*, u.å.). Under 60-talet växte viskulturen fram och blev stor, och många kyrkliga diktare som Lars-Åke Lundberg använde sig av viskonsten för att skapa greppbara psalmer. Alltsammans kombinerades i det som blev *71 psalmer och visor* (1971). Selander skriver:

Man kan säga att *71 psalmer och visor* fick en pedagogisk uppgift genom att förbereda och öva församlingarna inför den nya psalmbok som skulle komma. Man behövde introducera nya texter och vänja kyrkobesökarna vid nya melodiformer... ..Man kan tolka utvecklingen i psalmboksarbetet omkring 1970 i termer av restaurering och förnyelse. Av de 71 psalmerna och visorna kan 18 sägas representera restaureringsprincipen och 53 förnyelseprincipen.

70- och 80-talet blev tid för revision och nyskapande. De nya sångerna hade sannerligen kommit, men behövde prövas för att se om de även klarade sig över en längre tid. Därför presenterade psalmskommittén *Psalmer och visor 76/82 – Tillägg till den svenska psalmboken*. Detta var främst till för att pröva de nyskrivna psalmerna ute i församlingar, nu med avsikt att det färdiga urvalet skulle platsa i en riktig psalmbok. Ett knippe kom från *Kyrkvisor för barn*, men många kom framför allt från *71 psalmer och visor*.

Selander skriver hur de nya psalmerna var kompletteringar till det övriga arbetet kring kyrkans ordning och texter. Framför allt nya psalmer för efter nya kategorier enligt 1976 års gudstjänstformer, och 1983 års evangeliebok. En annan stor poäng var att diversifiera den teologi som förespråkades i psalmerna. Inte bara hög- och lågkyrkligt inom Svenska kyrkan, utan även andra samfund i världens alla länder. Detta gjorde att det följde också med melodier från dessa länder. Det var både Fanny Crosbys "Låt mig få höra om Jesus" men också även gamla helgonet Franciskus av Assisis "Solsång" till barockkomp. Det var viktigt att det fanns psalmer som visade på vårt ansvar att ta hand om världen och varandra, och detta gav ännu mer vikt till bland annat Spirituals i en psalmbok. Lättheten att förstå text och musik var också viktig, vilket gav upphov till våra bibelvisor. Med inspiration från bland annat Frankrikes vistradition var detta en tonsättning i enklaste laget med en parafras på en bibeltext så att såväl barn som vuxna kunde förstå den.

Inför beslutet att anta en ny psalmbok fanns en önskan att knyta samman de olika samfunden med psalm. Det blev inte en hel bok, men en gemensam psalmboksdel som antogs av Svenska kyrkan, Adventistsamfundet, Evangeliska Fosterlandsstiftelsen, Fribaptistsamfundet, Frälsningsarmén, Helgelseförbundet, Katolska kyrkan i Sverige, Liberala katolska kyrkan i Sverige, Metodistkyrkan i Sverige, Pingströrelsen, Svenska Alliansmissionen, Svenska Baptistsamfundet, Svenska Frälsningsarmén, Svenska Missionsförbundet och Örebromissionen. Den slutgiltiga versionen behandlades på kyrkomötet 1986 där den godkändes och togs i bruk första advent samma år. (Selander, 1995)

3.1.1 Sångsamlingar publicerade sedan 1986

Som tidigare nämnt så hade den nya psalmboken mycket medvind när den kom, och urvalet användes så som det var tänkt in i millennieskiftet. Samtidigt hade också psalmskrivarskolorna fått fart och fortsatte skapa nytt material. Kyrkomötet avsåg att fortsätta bredda och fördjupa psalmsången i församlingarna och redan samma år som psalmboken antogs 1986 sattes en ny arbetsgrupp för hymnologi igång under Svenska kyrkans nationella församlingsnämnd. Efter 7 års arbete med arbetsgruppen och beställningar av kompositörer så gav man ut sångsamlingen *Psalmer i 90-talet* via Verbums förlag. Sångboken innehåller 123 psalmer och där anas brytpunkten in i dagens samhälle, språk och tonspråk. Flera kompositörer som fortfarande är aktiva idag fick stora genombrott här, exempelvis Fredrik Sixten och Per Harling.

Under 90-talet skedde gradvis förändringar i sångtraditioner i församlingarna, men allra mest i den inomkyrkliga organisationen EFS (Evangeliska Fosterlandsstiftelsen). EFS hade gjort sitt eget tillägg med ytterligare 100 sånger från sin egen tradition samtidigt som psalmboken antogs, men nu hade traditioner breddats ännu mer, framför allt med sånger från andra kyrkor runtom i världen. 2000 inleddes samtal med Verbum och i samråd med Svenska kyrkans musikeråd arbetades ett nytt tillägg fram. Tillägget antogs av EFS styrelse 2002 och gavs ut av Verbum 2003 som ett tillägg till samtliga psalmböcker, även de som beställdes till Svenska kyrkans församlingar. Tillägget har alltså använts sedan dess, även om det formellt inte är antaget av kyrkomötet. Tillägget innehåller 100 sånger med blandade traditioner. Nytt för denna samling är det stora antalet lovsånger med härkomst ur andra samfund och kyrkor (exempelvis ps 703 "Ropa till Gud" och 756 "Bara i Dig"). Det finns också 24 sånger från *Psalmer i 90-talet* och sånger från kommuniteter som Taizé och Iona.

Psalmer i 2000-talet var också en förlagsprodukt av Verbum och gavs ut år 2006. Sångboken innehåller 116 nya psalmer. Avsikten var för denna sångsamling att driva på förnyelsen ytterligare, och en stor tillkomst var sånger som skrivits för andra sammanhang än att vara just psalmer. Det finns sånger av både Mikael Wiehe, Cornelis Vreeswijk och den numera populära sången "Stad i ljus" av Py Bäckman. Samtidigt finns många uppskattade sånger för sammanhang där psalmboken saknar täckning, till exempel fler doppsalmer.

Samtidigt som *Psalmer i 2000-talet* kom ut så arbetade förlaget Libris med en sångsamling som så småningom blev *Ung Psalm*.

Även om samlingar som *Psalmer i 90-talet* och *Psalmer i 2000-talet* förankrats i Svenska kyrkans gudstjänstråd och musikeråd så har dessa inte formellt antagits och har därför inte samma status som trosdokument. Därför har förlagen kunnat ha mer spelrum att testa gränsen för vad som kan räknas som en psalm. Detta har dragit till sig en del kritik, särskilt med utgivningen av *Psalmer i 2000-talet* där kritiker menar att man inte ska kunna tolka in kristna budskap i sånger som varit skrivna utan sådant.

3.1.2 Varför har inga fler sångsamlingar publicerats?

Efter *Psalmer i 2000-talet* som publicerades av Verbum och *Ung Psalm* som publicerades av Libris kom ut 2006 har det inte kommit ut några fler större sångsamlingar. Detta kan bero på många olika faktorer. Till en början så har såväl antalet ungdomsgrupper, läger, medlemmar i kyrkliga ungdomsorganisationer och sammanhang för unga att sjunga tillsammans minskat.

Detta följer en samhällstrend att unga inte engagerar sig i olika sammanhang på sin fritid nu som förra generationer, även om nyfikenheten på det andliga fortsatt är stor. Sen är en stor anledning också den gradvisa ökningen av internet, där det har blivit lättare än någonsin att handla eller ladda ner noter från internet. Detta gör att affärsidén att sälja sångsamlingar blir svårmotiverad då musiker kan få tag på stycknoter i stället. En av sångböckernas stora förlag, Verbum, lade ner sin musikkommitté i början på 2010-talet och har alltså inte givit ut några fler sångböcker sedan *Psalmer i 2000-talet* (fram tills november 2024, då *Stiftssånger* kom ut).

Om vi kollar på andra samfund i Sverige så har detta inneburit en monumental förändring i församlingssången. En del församlingar i andra samfund har slutat använda sina sångböcker och istället gått över till stycknoter och text på storbildsskärm. Förnyelsen av församlingssången har blivit omfattande men samtidigt har också livslängden på sångernas gångbarhet blivit oerhört liten. Många lovsånger kan komma och gå inom loppet av 3-5 år. I Svenska kyrkan är detta inte märkbart på samma sätt. Många församlingar använder gärna nya lovsånger från andra samfund, men eftersom det finns strikta regler på brukandet av psalmboken genom kyrkohandboken så har den nya lovsången inte slagit igenom i samma omfattning.

Däremot kämpar både församlingar och nationell nivå med nya problem. Kunskapen om psalmers teologi är idag otroligt låg och församlingssången är svag bland medlemmar. Urvalet av psalmer som brukas i gudstjänst av församlingar blir mindre då förståelsen för det poetiska språket i många psalmer blir svårare att förstå. Samtidigt har psalmskrivandet inom Svenska kyrkan minskat sedan 1986 och utan fortbildning och nyskrivande som driver på fördjupningen så blir teologin och musiken enklare och enklare. Här behövs det ny sång som speglar vår tro i en ny tid, med ett starkt och hållfast språk och en melodi som håller sig tidlös.

3.2 Urvalsarbetet

Som representant i urvalsgruppen för nya psalmer har jag valt bland de strax under 10 000 inkomna psalmförslagen. Det som jag och min grupp måste avgöra, vilket Verbum eller Libris inte behövde avgöra, är om förslaget håller som beslutat trosdokument. Det vill säga: Speglar detta psalmförslag vår kyrkas tro och lära utan att tänja på gränserna? Man kan säga att denna ihopsatta grupp med olika kompetenser är den första provmomentet för ett psalmförslag. Vi avgjorde med vår erfarenhet vad som talar kyrka och inte.

Enligt instruktionen skulle texten ha tyngre vikt än melodin i bedömningen, då det är där som de tydligaste fällorna finns. Givetvis föll också många psalmer också på en osjungbar melodi, men det kommer bli tydligt längre ner i undersökningen att mycket är tycke och smak.

3.2.1 Dagens musikaliska strömningar

Psalmboks-brevlådan var öppen 2021–2022. Tiden den var öppen under bjöd på mycket välbehövligt PR från nationella medier, och det var många som under denna tid provade på sin skaparvind för första gången. Bidragen gör att vi kan se in i vad den genomsnittligen troende och sökare vill sjunga om under vår tid.

Förutom en stor skillnad i kvalitet mellan olika bidrag så var det också två saker som utmärkte sig: Först har naturlyriken fått prägla vår tids psalm. Detta var väntat, då många fick mycket inspiration från naturvistelserna under pandemin. För det andra var också många sånger skrivna som en sorts egen själavård. Det är tydligt i bedömning att de flesta sånger uttrycker sig väldigt personligt och är inte i första hand tänkt för en församling.

Vår tids moderna popmusik har fått prägla uttrycket i många av inskicken. Såklart var detta väntat, liksom inspirationerna från musikal som fortsätter att vara en av de mest populära formerna av levande musik i kyrkomiljö. Men en överraskning är att så pass många gamla melodier återanvänds, från antingen kända psalmer eller andra populära psalmmelodier från världen som inte kommit till vår psalmbok än.

Det är alltså tydligt att psalmskapandet inte kommer stanna här, och vi kommer att behöva både beställa verk och se till att kunskapen om psalmernas musikaliska och textliga tillgångar fördjupas. Det är därför jag skriver denna undersökning.

4. Metoder

Jag kommer att använda mig av flera metoder i min undersökning. Dessa innefattar:

- Kvalitativ intervju av en representant från förra psalmboksarbetet, Per-Olof Nisser
- Konstnärlig analys av psalmer och lovsånger publicerade i andra sångsamlingar, både äldre och nyare
- Autoetnografi kring mitt eget utförande av psalmmusicerande
- Konstnärlig presentation av mina lovsånger, "Stiftssånger"

4.1 Utgångspunkter

Utgångspunkterna kommer vara utifrån forskningsfrågorna, framför allt för andra och inte bara för mitt personliga musikutövande. Min uppgift som kyrkomusiker är att förmedla evangeliet i sång och musik, då måste jag liksom andra försäkra församlingen om att sångerna ska vara tydliga och bra i sitt budskap och förmedlas på ett bra sätt.

4.2 Genomförande

En kvalitativ intervju är en mindre strukturerad form av intervju där samtalet kan röra sig längre utanför de planerade frågorna. Man intresserar sig mer av den intervjuades ståndpunkter och för fulla svar, i jämförelse med en kvantitativ intervju där man behöver data som snabbt kan sammanställas. (Kvale & Brinkmann, 2014)

Intervjun skedde via ett videomöte den 24 oktober 2024. Frågorna ställde jag till Nisser på förhand på mail, och de var som följer:

1. Hur förhöll ni er till samtidens musikaliska och textliga strömningar i ert arbete med psalmboken 1986?
2. Hur var förarbetet med att samla in och inventera samtida kristen musik? Fanns det några önskemål om vad som skulle in i den nya psalmboken? Ville du personligen ha med något specifikt?
3. Vad blev utfallet av det nya urvalet, och hur togs det emot i församlingarna?
4. Vad anser du behöver förändras för att göra psalmsången mer relevant för Svenska kyrkans medlemmar idag?

Intervjun tog en dryg halvtimme. Jag spelade in svaren med tillåtelse från Nisser och transkriberade sedan ett urval av svaret. Han gav även tillåtelse att inte vara anonym och att refereras till.

Autoetnografi handlar om att jag som forskare får studera mig själv. Mina erfarenheter och upplevelser blir alltså då empiriskt material för mitt arbete. Detta gjorde jag genom att prova på att spela några nya psalmer och lovsånger och sammanställa mina upplevelser och tankar efteråt. Vissa sånger och stilar var jag van vid, andra inte (Denzin m.fl., 2023).

5. Resultat

5.1 Intervju av Per-Olof Nisser, medlem i psalmbokskommittén för 1986 års psalmbok

Per-Olof Nisser är en svensk teolog och psalmförfattare. Han blev förbundssekreterare hos det gamla ungdomsförbundet Kyrkans Ungdom 1965 och där blev han som för de unga ledamot i psalmbokskommittén som tillsattes 1969. Där satt han så småningom även som sekreterare fram till 1986 när den nya psalmboken trädde i kraft. 1989-1996 var han domprost i Linköping.

På frågan om samarbeten med samtida strömningar i text och musik lade Nisser fram flera framstående diktare som Bo Setterlind, författare som Olov Hartman samt tonsättare som Sven-Erik Bäck, Ingvar Milveden och Torsten Sörenson. Samarbetet var tätt och pågick länge.

Sen var ju själva spektrat väldigt splittrat på olika genrer i psalmboken med den andliga visan och Taizé och psaltarpsalmen och så vidare. Där gjordes väldigt mycket arbete på att anpassa text och musik till varandra. Där hade musiken tolkningsföreträde...

Nisser ansåg att kommitténs arbete låg rätt i tiden, även om många författare i Svenska Akademien hade svalt intresse för vad de höll på med. Jag ställde följdfrågan om det rörde upp så mycket känslor då som nu...

Det gjorde det. Det rörde om ordentligt i grytan.

Nisser nämner stor kritik mot de tidiga psalmförslagen i *Psalmer och Visor* 76 och 82, där kyrkomötets protokoll vittnar om klagomål mot sånger som ”ställde frågor men inte gav några svar”.

Olov Hartman blev rasande och skrev en artikel: 'Ett räddhågat och fegt kyrkomöte som underkänner oss författare, vårt omdöme. Vi talar ur tiden, det gör inte ni'.

Per-Olof Nisser var tydlig med att poängtera kunskapsskillnaden mellan allmänheten 1986 och idag.

Sen var ju den allmänna kunskapen om psalmboken en helt annan än vad den är nu. Ibland är den rätt obildad, allmänheten. Jag talar ju rätt mycket med folk om psalmer och de är ganska roade av det som fenomen men de kan inte ett jota alltså.

Psalmbokskommittén från 1969 hade stora ambitioner i att inventera den samtida musiken och att få med en bred palett.

Vi hade ganska många önskemål precis som varje psalmboksrevision har. Där tror man att man återuppfinner hjulet faktiskt, den självkänslan hade vi också.

Nisser nämner flera psalmteman, både från kommittén och från personligt håll. Det önskades mer psalmer om Maria, nattvard, dop, fred och miljö. Mycket präglad av den s.k. 69-rörelsen.

Jag skrev ju en avhandling om samhälle och psalmbok, och min summering av det hela: Är psalmboken präglad av samtiden? Svaret är ett lågmält ja men inte mera. Där saknade jag faktiskt en hel del av det ruskiga engagemang som fanns, inte minns i ungdomssammanhang.

Mottagningen och kritiken från psalmboken när den fick provas i församlingen upplevdes som positiv.

Det togs emot ganska bra, i varje fall de första tilläggen *Psalmer och visor 76 och 82*. De var påfallande hur flitigt de användes.

Förutom kritik i de avseenden som poängterades innan var det positivt överlag. Nisser poängterade tryggheten i att allt var en transparent och öppen process. Anders Frostenson var mån om att testa allt ute i församlingen, och skicka med många undersökningar.

Det var en väldigt intensiv kommunikation, ingen mörkläggning eller sådana där saker vilket tidigare revisioner hade gjort. Det skötte de bra.

Nisser målade upp den delade åsikten kring hur modern, samtida musik lämpade sig i kyrkorummet.

Ja, det var verkligen en diskussion. Vi hade ju de här tonsättarna som jag nämnde som skrev musik till psalmer men de var så pass krångliga så vi fick ta bort en hel del. En del blev ju kvar.

På frågan om hur psalmsången kan bli mer relevant för Svenska kyrkans medlemmar idag har Nisser flera olika svar. Det är först och främst en svår fråga, då det sällan blir mer eller mindre relevant hur man än gör. Han pekar först på en blandad framtida psalmbok, där simpla melodier och väckelsemelodier har en tung ställning. Flera av melodierna som finns i bland annat *Psalmer i 00-talet* är redan nu upplevd som svårjungna, även om de är fräscha och nytänkande.

Nu är psalmen ett ganska okänt fenomen bland allmänheten. Det finns ingen allmän mening i vad som ska finnas med i en psalm, så man måste ta hänsyn till att den ska tas hänsyn till.

Nisser uttryckte stor oro för den klassiska psalmens överlevnad, då den inte förekommer någonstans i kyrkans nuvarande undervisning som konfirmation osv.

Och vad jag kan vara lite orolig för, det är när man börjar ge sig på den ”klassiska” psalmen eller den gamla psalmen, psalmerna från medeltiden och reformationen och de riskerar att åka ut av ren okunskap.

Flera försök har gjorts att stärka kunskapen om psalm, exempelvis Nissers egna bok *Psalternas väg*, men trenden är på fortsatt nedgång. (P.-O. Nisser, personlig kommunikation, oktober 2024)

5.2 Konstnärlig analys av psalmer och lovsånger

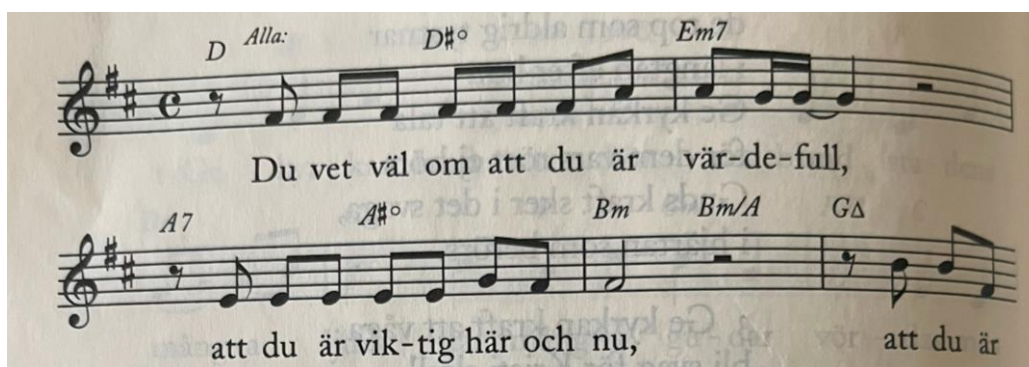
Här har jag valt ett antal psalmer som jag upplever intressanta inför en kommande psalmbok ur min egen personliga synvinkel. Valet av dessa grundar sig främst i popularitet från kyrkliga sammanhang men jag inkluderar även sådana som dykt upp som önskemål i större sammanhang, och några som varit omtvistade som sång i sina respektive samlingar.

5.2.1 Du vet väl om att du är värdefull

Du vet väl om att du är värdefull är en sång som finns med som psalm 791 i psalmbokens tillägg från 2002, publicerat genom ett samarbete mellan EFS (Evangeliska

Fosterlandsstiftelsen) och det av Svenska kyrkan ägda bokförlaget Verbum. Sången är skriven av Ingemar Olsson, pastor och låtskrivare, år 1978.

Denna sång representerar i mångt och mycket psalmstilen i modern tid, och är något av ett pionjärverk inom de samtida stilförändringarna. Texten är med ett tydligt subjekt "du" som står i centrum, något som Gud tar hand om och älskar. Tyngden läggs på att berätta för människan hur mycket den är behövd och att det inte spelar någon roll vad man väljer att gå för vägar i livet. Språket är (för sin tid) enkelt och liknelserna är lätta att förstå. Musiken är av det vi nu skulle kalla för vistraditionen, med en synkoperad melodi i ett lugnare tempo och en enklare harmonik med många dominanter som överledning till nästa takt (som till exempel takt 1-2, D D#dim och Em och takt 3-4, A A#dim och Bm).



Sången är den näst mest önskade sången på dop enligt Susanne Wigorts Yngvessons undersökning och är en stark kandidat för att komma in i den nya psalmboken. (Wigorts Yngvesson, 2019)

Ett stort hinder med denna sång är främst omfånget. I psalmbokens notskrift går sången i D-dur vilket betyder att omfånget är b-d2. Detta är mycket högt för församlingen att sjunga, särskilt när den högsta tonen kommer både vid 2 tillfällen och som den första tonen i en fras (takt 9).



Verbum har i tillägget löst detta problem genom att skriva "försångare" vid detta parti och låter det agera som en vers. Personligen har jag aldrig upplevt att man framfört sången så i en gudstjänstkontext. Det är lätt att sången blir en solosång med dess omfång och rytmiska

komplexitet i vissa takter, som sätter hinder för församlingen och allra mest det oerfarna dopföljet.

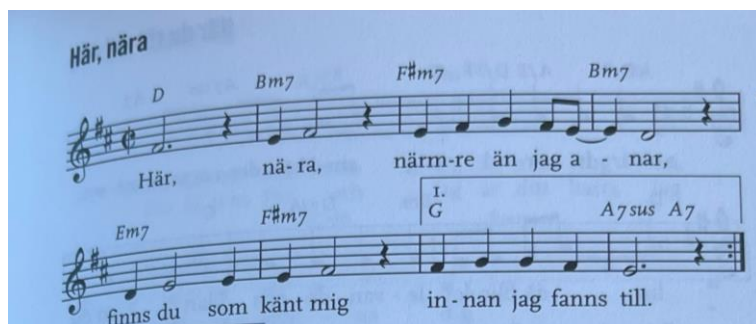
Det finns också befogad kritik kring sångens text och teologi. Den största kritiken ingår i meningen "Gud Fader själv han accepterar dig ändå". Många menar att ordet acceptera inte räcker för att beskriva Guds kärlek mot människan, utan snarare framstår som en dålig kompromiss som "detta får väl duga". Detta styrks även i vers 2, med orden "Det finns en uppgift just för dig. Men du är fri att göra vad du vill med den, säga ja eller nej". Texten kan lätt tolkas till att måla upp människan som en lat varelse. Den kan tolkas som en ursäkt för att människan ska få göra lite som hon vill, utan att Gud ska styra oss "rätt" i vår givna uppgift. Då har vi plötsligt en teologi när vi som människor sätter oss själva i centrum och Gud ges en passiv roll i bakgrunden, lite som en hejarklack som ger oss stöd oavsett. Denna text var välbehövlig i sin samhällskontext, när kyrkan för snart 50 år sedan använde ett tungt språk och fokuserade mer på synd och frälsning. I kyrkan 2024 kan detta språk och detta fokus kanske ha spelat ut sin roll.

5.2.2 Här, nära

Här, nära är en sång som blivit populär som psalm 197 i *Ung Psalm* (sångsamling för unga publicerad 2006 av Verbum). Sången är skriven av Jan Mattson, också pastor, år 1981 och innehåller också ett liberalt språk och en lätt melodik.

Sången berör samma symboliker som *Du vet väl om att du är värdefull*. Man använder språket i bibelns psaltare nr 139 som en sorts vägledning "finns Du som känt mig innan jag fanns till...". Textens Gudsbild pekar mot det som finns i det lilla, i stillheten och relationen. Mattson pekar på det fullständiga i Gudsrelationen som är oberoende av vad människan väljer att göra, "innan jag har bett...". Gud är också "väl förtrogen med tankarna jag bär" och "vill alltid lyssna". Det verkar alltså kvitta vem som uppsöker vem, då Gud alltid vet vad vi bär på och ger oss det vi behöver.

Musiken är enligt mig väl skriven för ett psalmändamål. Till skillnad från *Du vet väl om att du är värdefull* är denna enklare i rytmen, även om den är såklart skriven för en gitarr eller ett piano. Den är skriven i struken taktart och har därför en till synes lättare notbild, även om det förekommer ett par snabba upptakter. Omfånget är också betydligt mindre och håller sig i refrängen inom d1-g1. Texten förhåller sig syllabisk och i verserna på en stadig fjärdedelsrytm.



Kritiken mot denna sång är dels samma som mot *Du vet väl om att du är värdefull*, att människan riskerar att målas upp som lat och att texten talar för att vi inte behöver göra något

i vår gudsrelation. Det finns även en stor fallgrop som finns i vers två, nämligen textraden ”Du behöver inte ritual och formulär”. Poängen var förstås att synliggöra ett ohälsosamt vördande av kyrkans riter, inte bara i Svenska kyrkan men i övriga samfund. Idag kan denna textrad uppfattas på ett annat sätt, då till exempel Svenska kyrkan försöker öka kunskapen och användningen av kyrkans riter för att kalla fler till tro. Det blir då problematiskt att ha ett beslutat trosdokument som direkt tar bort riternas status.

5.2.3 St Patricks bön

St Patricks bön är en sång som är parafraserad över bönen med samma namn (ibland även kallad St Patricks harnesk). Bönen är enligt legenden skriven av helgonet St Patrick men tolkningen och tonsättningen är av Erik Tilling och Millan Holm 2006 (Bernard & Atkinson, 1898). Både Tilling och Holm är musiker och låtskrivare, med inriktning på lovsånger. Sången finns i *Ung Psalm* som psalm 305 och är idag en av de mest populära lovsångerna bland ungdomsgrupper.

Själva texten är enkelt skriven med ett genomgående tema ”Kristus är framför mig, bakom mig, över mig och under mig... Omger hela mig, morgon, dag som natt”. Musiken är i 6/8-delstakt vilket är ovanligt i en psalmsättning men numera väldigt vanligt i en lovsångssättning. Ackordgången är enkel med en nedåtgående gång från G-moll till Eb-maj och är mest kompatibel med ett ständigt gitarrkomp.

Medan texten är enkel och solklar teologiskt så finns det delade meningar om musiken. Här hänvisar jag till min autoetnografi där jag talar om den krock mellan klassisk kyrkomusik och modern musik som finns bland våra kyrkomusiker, där många äldre inte hängt med i den nya musiken och många yngre inte hängt med i den äldre. För den som är van vid en isorytmisk koral där ackorden i de andra stämmorna byts samtidigt som melodin blir en sång som St Patricks bön svårspelad. Dels förekommer ackordbytena så sällan så ett stillaliggande komp på orgel med den repeterande melodin inte gör sången rättvisa. Sen ligger melodin på ett antal ackordfrämmande toner, som till exempel de första tonerna som ligger på G-mollackordets sjua.



Här anser jag att ett lättare komp med rörelser och rytm i kompstämmorna eller ett pianokomp hade löst problemet, men då blir koralens svårsläst och sången fastlåst vid pianot. En psalm måste vara gångbar på båda. Med detta sagt tror jag att med rätt koralensats och bättre rustade kyrkomusiker att detta kan bli en ypperlig ny psalm.

5.2.4 Din trofasthet

Din trofasthet är skriven av Josefine Gniste och David André Ostby år 2016 och är en av de mer kända nyligen skrivna svenska lovsångerna. Den finns inte publicerad i någon känd sångsamling men brukas ofta på lovsångsgudstjänster, inte bara i frikyrkosamfund men även i Svenska kyrkan.

Det som jag personligen anser har gjort sången så känd över flera samfund är dess relativt neutrala text och melodi vilket möjliggör för församlingssång både ur praktisk och teologisk synvinkel. Det finns en hoppfullhet och överlåtelse i texten, utan att använda ett förlegat språk som medlemmar i Svenska kyrkan ofta är ovana vid jämfört med frikyrkomedlemmar. Det har element av den klassiska kontemporära lovsången med en stark text i vampen, "Jesus Kristus Du är min framtid, Mitt hopp är i Ditt namn", utan att göra avkall på människans självständighet.

Sången är uppbyggd i en modern stil med vers, refräng och en vamp, direkt hämtad från samtidens popmusik. Detta innebär en svårighet för musiker i Svenska kyrkan att anpassa till ett församlingssammanhang. Psalmbokens nuvarande urval innehåller inga delar med fri repetition, och än så länge har inte församlingar vant sig vid sådan typ av lovsång. Sången innehåller också flera mellanspelstakter utan sång, vilket också är helt nytt och är svårgenomförbart i en koralsats.

13 F#sus F# E B F#/A# G#m

— mig. Stor är Din tro - fast - het, Je - sus. Stor är Din tro - fast -
— av.

17 F#sus B/D# E F# G#m B/D# 1. E F#

-het, Je - sus. Stor är Din tro - fast - het. Al - la da - gar är Du

21 E B G#m F#sus F# 2, 3. E F#

TURNAROUND

Nu kommer även en ny problematik, främst i kombination av text och musik. Eftersom genren modern lovsång är nischad och innehåller många unika attribut jämfört med psalmsång så är det lätt att samtliga låtar som rör sig i detta spann förkastas och stöter bort församlingsmedlemmar från att sjunga. Även om textens teologi är väldigt neutral i detta fall så kommer musiken göra det svårt att ha med som församlingssång. I andra fall är det vice versa. Detta är två olika sätt att musicera lovsång som är i nuläget svårt att förena. Så länge inte ny musik beställs som rör sig precis i mitten av dessa sånger blir det enligt mig svårt att se lovsånger likt denna platsa i kommande psalmbok.

5.2.5 In Christ Alone

In Christ Alone är en lovsång skriven av Stuart Townend och Keith Getty år 2001. Med sin starka text och melodi som till och med jag trodde var en traditionell irländsk folkmelodi så har lovsången blivit en av de mest populära i Storbritannien och USA sen den kom ut. Sången har tolkats av kända världsartister som Owl City och Christina Grimmie och används i många samfund, inklusive Svenska kyrkan. En svensk översättning har gjorts av Bengt Johansson, en av våra mest kända lovsångsmusiker. Sången sjungs ofta både på engelska och svenska.

Sången är av trosbekännelsekaraktär, med en stor utläggning av Jesu död som försoningsoffer för våra skulder. Det återkommande temat är Jesus som grund i livet, en fast punkt i ett liv som annars kan storma. Texten är trygg i sin karaktär, och det gifter sig väldigt väl med musiken. Sången går i tretakt med tydlig inspiration från folkmusiken. Detta utmärker sig bland annat i sextondelsupptakterna och visharmoniken med vissa betoningar på tvåan i takten. Omfånget är i det största laget med noten i David media från lilla Bb till Eb2. En sänkning till D dur skulle vara det mest passande för en psalmbok, även om det fortfarande är krävande omfångsmässigt. Dock så kommer man bara så högt på en stavelse.

33 B $\flat$ E $\flat$ /G A $\flat$ Fm B $\flat$ E $\flat$

het Han kom till oss i öd - mjuk - het När på ett
het från gra - ven Han stod upp i - gen Och nu i
het Du Her-re le - der vå - ra steg Och in - gen

36 D A $\flat$ E $\flat$ B $\flat$ E $\flat$ /G A $\flat$ Cm

kors Ditt liv Du gav Du tog vår skuld, vår bör - da
se - gern som Han vann från syn-dens makt jag fri - het
mörk - rets makt nu kan oss nån - sin dra ut ur Din

39 B $\flat$ A $\flat$ E $\flat$ A $\flat$ B $\flat$ E $\flat$ /G

bar För - so - ning vann för e - vig tid i Kri - sti
fann För Han är min och jag är Hans köpt med Hans
hand In - till den dag Du tar oss hem I Kri - sti

Enligt mig är denna en stark kandidat för kommande psalmbok. Budskapet är tydligt och håller sig till kärnan och gifter sig väl med den enklare vismusiken. Melodilinjerna talar vår tids musik men är inte främmande orgeln. En textfras har i sin engelska originalform ("Til on that cross as Jesus died, the wrath of God was satisfied") fått kritik i vissa amerikanska samfund, då inte alla tror på Guds krav på Jesu blod för att frälsa världen. I den svenska översättningen är detta översatt till "När på ett kors Ditt liv Du gav, Du tog vår skuld vår börda bar" vilket tar bort den teologiska problematiken.

5.3 Autoetnografi kring eget psalmmusicerande

Jag själv är lärd i två traditioner. Samtidigt som jag gick på orgel under gymnasiet spelade jag i band, hade piano som förstainstrument och komrade många sångare i jazz och ballad.

Under musikhögskoletiden drev jag mycket fusionprojekt vid sidan av orgelstudierna. Jag känner mig alltså bevandrad i både klassisk och modern tradition, men har nu alltså prövat mig på att sammanföra de två i mitt psalmmusicerande. Jag har provat att spela en del av de jag analyserat, samt några i min sångsamling *Stiftssånger*, allt på orgel.

En tidigare kritik av psalmbokstillägget från 2003 och *Psalmer i 00-talet* är deras koraltsatser, där kompstämmorna ofta ligger på utdragna helnoter med en synkoperad melodistämma. Jag kollar knappt på koraltsatsen när jag kompar sv ps 703 *Ropa till Gud* till exempel, då jag i stället kollar på ackorden. För att liva upp kompet så synkoperar jag ackordtonerna i vänsterhanden, ungefär som när jag skulle spela på piano.

[\(ljudfil\)](#)

Detta hade varit svårläsligt i en koraltsats, men jag tror att det behöver finnas för att rättvist spegla psalmens karaktär. Dessutom finner jag att många är likt mig bevandrad i lovsångstraditionen och musicerar den genren på ungefär samma sätt.

Ett alternativ till en synkoperad kompstämma är en omharmonisering som innebär regelbundna ackordbyten som en sorts pulsmarkering. Detta funkar på exempelvis *In Christ Alone*, som med lätthet kan saktas ned och få en typisk koraltsats.

[\(ljudfil\)](#)

Här märker jag att den raka, syllabiska melodin med snabbare harmoniseringar passar bäst i en koraltsättning. Detta är antagligen för att alla stämmor i en koraltsats är lika starka eftersom man spelar på en manual. Om man spelar på ett piano hade ackorden spelats svagt och melodin starkt, men i en klassisk koraltsats går inte det på samma manual. Alla låtar med synkoperade stämmor och utdragna ackord kan därför kännas för jämntjockt och svåröjkt. Man hade kunnat skriva en koraltsats som spelas med cantus firmus i höger hand, det vill säga melodi i en hand och kompet på en annan, svagare manual. Detta vore dock att gå emot 200 år av koraltradition och att exkludera orgelelever på amatörnivå samt kyrkomusiker med enmanualiga instrument, vilket vore olyckligt. Därför är en perfekt kompromiss att sätta ackordsymbol över koraltsatserna, så både jag kan spela den rakt av eller lägga om ackorden som jag vill.

När jag prövade på att spela *Vi är många i skaran* så kände jag direkt orgelns känsliga anslag. Till skillnad från piano där anslaget är det viktiga så är orgelns viktiga attribut en stark uthållen ton. Inget percussivt finns i orgelns anslag då det är luft som måste ut och alstras genom en pipa för att kunna skapa en ton. Särskilt på romantiska orglar där även rörelsen från tangent till pipa sköts av luft (pneumatiska orglar), är det viktigt att inte spela för korta toner. Jag känner dock att man kan kombinera både ”funk” och orgelpraxis genom att ha en synkoperad sats med täta tonbyten.

[\(ljudfil\)](#)

Alltså är det ofta organisten som har sista ordet i vad som funkar och inte funkar. Eftersom alla organister på B- och A-nivå får utbildning i både klassisk och gehörsmusik så borde det

inte vara några problem att spela psalmer i olika traditioner. Dock måste orgelns begränsningar beaktas, som till exempel inte alltför synkoperad musik och en koralsats där melodin tydligt hörs. Efter att ha provat på att spela några nya lovsånger så anser jag att det finns en väg där karaktären på psalmen kan bevaras utan att bli för svårläst eller för svårlyssnad.

5.4 Konstnärlig presentation av mina lovsånger *Stiftssånger*

Precis som Per-Olof Nisser nämnde så märks inte ungdomsengagemanget i psalmboksarbetet så mycket som det borde, och oftast syns de sångerna i en tryckt samling alldeles för sent. Inför arbetet med urval och inventering som nu påbörjats så har jag lanserat min egen sångsamling, *Stiftssånger* som kom ut på det av Svenska kyrkan ägda förlaget Verbum den 6 november 2024. Nedan förklarar jag bakgrunden, och mina idéer med sångerna.

Psalmskrivarströmningar inom Svenska kyrkans ungdomsverksamhet är små, och det speglar situationen i övriga delar av kyrkan. Det finns ett fåtal församlingar med anställda som skriver nya psalmer i ungdomssammanhang, några nya satsningar på psalmskrivarskolor i samarbete med stiftet och några engagerade unga som prövar sig på hantverket. Men för ett par generationer sedan skrevs det nytt till nästan alla läger och mötesplatser. För att få tillbaka den skaparglöden behövs inspiration och vilja att fördjupa sig i psalmskrivande. Därför kom idén till mig att alla stift (distrikt inom Svenska Kyrkans Unga) skulle få sig en egen lovsång. Varje sång försökte jag skriva med det specifika stiftet i åtanke. Vad brukade de sjunga för psalmer och sånger? Vad för texter gillar de? Vad behöver de hämta i en psalm? Vilka bibelord symboliserar det? Det blev en stor kontrast i texterna. Uppsala distriktsstyrelse önskade en rak och hoppfull bekännelse i sin sång och fick därför en lovsång skriven över Jesu förklarings dag, ”För alltid vill jag tillbe min Herre”. Stockholms distriktsstyrelse gillade den stilla lovsången och fick därför en text om överlåtelse, ”I dina händer”.

Musiken tog störst plats i utformandet av sångerna. Jag greppade mina största inspirationer i stil från sånger som är populära, bland annat de jag listat i min analys ovan. Bland annat tog jag med den irländska/folkliga stilen i Härnösands låt ”Att våga våga”. Där utmärker sig samma tretakt, sextondelsupptakter och sluttakter som slutar på dominanten för att bygga upp spänning.

♩ = 58

Asus Dsus2 D G/D D Bm

1. Att vå - ga vå - ga, att vå - ga frå - ga allt vad li - vet in - ne -
 2. Att hö - ra rös - ten, att väl - ja hös - ten när de väl - jer vå - ren

Asus Dsus2 D G/D D G A

bär. Att or - ka sli - ta, hop-pas och li - ta på att Gud all - tid är
 först. Att ge din kär - lek och få till - ba - ka, vå - ga släc - ka and - lig

D D/F# G G/B A/C# D Bm Em

där. Hop-pet kom - mer ald - rig svi - ka, all - tid bjuds vi in att
 törst. Var en fö - re - bild för and - ra i allt som du tror och

Asus D/F# G G/B A/C# Bm G Em

tro. Lyft upp ö - go - nen mot ber - gen, för där är din hjälp och
 gör. I hans skug - ga ska du vand - ra, ge - nom allt du tar dig

A/C# Asus G A D G

ro. Var som ro - ten ge - nom vä - gen, var dig själv i al - la
 för. Skyd - dad som ett får på be - ten, äls - kad in i e - vig -

A Bm G Asus D

lä - gen. Vänd dig in - te ner - åt, vå - ga tro! _____
 he - ten. Vänd dig in - te ner - åt, vå - ga tro! _____

Vissa har många attributer från den kontemporära lovsångsmusiken från andra samfund, som i "Via, veritas, vita" och "I dina händer". I den sistnämnda finns den kända sex åttondelstakten där melodin går i åttondelsduoler, vilket skapar det kända lovsångsgunget som finns i så många sånger. I den första finns det sakta fyrtaktskompet. Båda sångerna har utdragna ackord vilket gör det gitarrvänligt.

$\text{♩} = 142$

Du är min stark-het och min borg, min kär-leks tryg-ga grund! Du
 släp-per ald-rig ta-get, du är med mig var-je stund.____ Ja,
 ald-rig vill jag slu-ta tro, när livs-mot-gång-ar tär;____ för
 ä-ven om jag kry-per fram så lyf-ter du och bär.____ Jag
 ö-ver-läm-nar mig i di-na hän-der.____ Ja,
 du be-fri-ar mig, o, san-ne Gud.____ Jag

Karlstad har många barn i sina verksamheter, vilket gjorde att jag skrev en psalm över en barntext av Per Harling. Men istället för att göra en rytmiserad, dansant, snabb barnkörsång så eftersträvade jag istället en rakare koralrytm på fjärde- och åttondelar. Detta i ett pedagogiskt syfte, för att lära barn mer klassisk psalmsång och för att dessa också är vänligare i omfånget. Resultatet, "Vi tackar Dig", har ett omfång på en oktav men håller sig främst inom e1-g1.

$\text{♩} = 84$

1. Vi tac-kar dig för sång-ens kraft i värl-dens mång-falds-kör, där
 läng-tans to-ner fö-der hopp, som räds-lans makt för-gör.

En av sångerna jag är mest stolt över är "Vi är många i skaran", en gemenskapscentrerad samlingssång i en stil som inte är etablerad i kyrkomusiken än. Jag beskriver den bäst som församlingsvänlig funk. Varför den är församlingsvänlig är för att den också har ett kortomfång på en liten septim och innehåller bara en komplex rytmik (vi är många i...) som repeteras flera gånger under sången. Med ett sjunget tempo på 80 bpm gör den också lättare att kompa på orgel och lättläslig. Även Västerås sång "Om vi går tillsammans" är skriven i liknande stil, denna gång med sextondelsshuffle. Trots detta är även den lättläslig.

♩ = 80

Vi är mång-a i ska-ran som bär på ditt kors, vi är mång-a i

ska - ran som möts vid ditt bord. Vi är mång-a i

ska-ran som le-ver för dig. Ja, vår Gud, vi le-ver för dig.

Fine
Dsus C/D D7 Gm7 C11 F C/D D7
Och vi tän-ker ald-rig nån-sin släp-pa ta - get, in - te

Gm7 C11 Fmaj9 C/D D7 Gm7 A7(#5)
hel-ler lå-ta nå-gon tryc-kas ner. För vi kom-mer lå-ta he-la värl-den ve-

Dm9 G7 A11
- ta vem du är, vem du är. Vi är mång-a i

Andra genrer är också representerade i samlingen. Visbys sång är en tonsättning i gospelstil på Olov Hartmans bön efter kommunionen, "Ett enda bröd". Eftersom texten inte är metrisk så blir rytmiken relativt komplex till följd av det. Där är min tanke dock att texten är allmän och finns i Kyrkohandboken, och kan därför läsas (eller sjungas) på varje mässa. Detta kunde jag prova på två nyårsläger i Växjö 2022/2023 samt 2024/2025. Där sjöng vi sången varje dag och jag märkte att alla kunde den bra i slutet av lägret.

E Bm7 A E/G#
 O du som blev__ ett svar på vår bön,__ ett bröd för vår
 F#m7 B E Bm7
 hung - er, hjälp oss nu att va - ra ditt svar__ till dem som sak -
 A E/G# Bm7 D/E Aadd9
 - nar vad vi ä - ger i ö - ver - flöd. Hjälp oss att hö - ra det rop -
 E/G# C#m7 F#m7 E/G#
 __ som du__ har hört,__ för - stå den nöd__ som du har för - stått,
 Aadd9 E/B C#m7 Dadd9
 __ tjä - na den mänsk - lig - het__ som du har
 E/B B A B/A A B/A
 tjä - nat. Upp - en - ba - ra för oss ditt bords__ hem - lig - het -
 Dadd9 B11 E
 ett en - da bröd och en en - da mänsk - lig - het.__

När jag läser igenom allt förarbete till 1986 års psalmbok så märker jag 15 år av testning. Nya psalmer behöver testas och göras på nytt för att perfekt fånga in behovet och frågorna hos kristna, alltså trial and error. Denna samling är inte perfekt, utan ett försök att visa vad en ny psalm kan vara. Målet är att förhoppningsvis väcka skaparglädje hos fler unga att försöka bli bra på det hantverk som psalmen är. Om hantverket stannar av så får vi inga psalmer i nästa psalmbok som passar den tidens unga. Vill vi få psalmer som är tidlösa måste vi helt enkelt skriva mer. (Edwardsson, 2024)

6. Diskussion

De olika metoderna visar tillsammans på resultat som är av vikt i psalmboksarbetet. Det första vi kan konstatera är att allmänheten har alldeles för lite kunskap för att ha en grund att kunna bygga på, i alla fall enligt Nissers reflektioner och Wigorts Yngvessons undersökning som vittnar om det alltför lilla urvalet till kyrkliga handlingar. Detta kan bero på både psalmens minskande roll som lärande och undervisning i gudstjänsten, eller att det befintliga urvalet inte upplevs som passande. Nisser säger klokt:

Det finns ingen allmän mening i vad som ska finnas med i en psalm, så man måste ta hänsyn till att den ska tas hänsyn till.

Här behöver Svenska kyrkans musiker och präster enas om att psalmsången måste ta mer plats och diversifieras. Vi har ett psalmarv som måste in i vårt medvetande, annars riskerar allt gammalt att upplevas som svårt och förkastas.

Det andra vi kan konstatera är att Svenska kyrkans församlingar är olika i uttryck och ideal i såväl liturgi som psalmsång. Detta, tillsammans med det digitala utbudet av stycknoter samt avsaknaden av nya tryckta sångböcker har gjort att de ”nya” sångerna utanför psalmboken som sjungs idag kan vara egentligen vilka som helst. De senaste tryckta och brett använda samlingarna, *Ung Psalm* och *Psalmer i 2000-talet* i sig väldigt spretiga och gör sitt anspråk på att förena många olika sångkulturer, inte bara ur kyrkomusiken. Detta har dock genererat mycket kritik, inte bara mot den tunna teologin utan även mot en uppförandepaxis som är totalt främmande mot den historiska psalmen. Det medför svårigheter i att inventera befintliga strömningar och material. En ny psalmbok behöver en samlande roll som inte testar några yttre gränser, alltså behöver vi att kyrkan ”safear” med den nya psalmboken.

Efter min autoetnografi samt analys av några psalmer och lovsånger är min analys att det finns ett stort utrymme där ny och gammal tradition kan samlas, ofta vid den icke-synkoperade och syllabiska melodin. Ett typexempel är ”In Christ Alone”, som inte bara anspelar på en irländsk folkmelodi utan också rymmer både lovsångs- och orgeltradition. Ackorden i en psalm kan få vara utdragna, men det får inte vara en alltför lång paus i melodin. Eftersom vår koralspelstradition säger att alla stämmor ska spelas på samma manual så blir lovsånger med upparrangerade delar som vers, stick och vamp svåra att gestalta i en gudstjänstmiljö utan att förvirra församlingen. Där måste sånger som ”Din trofasthet” kraftigt arrangeras om, annars så riskerar den traditionen att hamna utanför en framtida psalmbok. Andra sånger som ”St Patricks bön” skulle kunna funka trots sina utdragna ackord, då den korta formen gör sången mer greppbar i ett gudstjänstsammanhang. En annan svårighet gäller alltför rytmiska melodier, som absolut ligger i vår tids musik men som riskerar att skrämma besökare till tystnad med jobbiga notbilder och stort omfång (exempelvis ”Du vet väl om att du är värdefull”).

Min bild är att yngre och nyexaminerade kyrkomusiker har i större utsträckning en bakgrund bland andra genrer än klassisk konstmusik och kan då behärska psalmsång i nya genrer på ett bättre sätt. Att dock lämna våra befintliga ramar för psalmuppförandepaxis helt och hållet är att offra resten av vår 500 år långa historia av psalmsång. Nytt och gammalt kan samspela men den samlande kraften har varit och är viktig.

I min presentation av *Stiftssånger* visar jag på hur nutida strömningar inom text och musik kan användas i en kyrkmiljö. Med utgångspunkt i spannet mellan psalm och lovsång har jag

försökt skapa en mer neutral sångtradition som ska passa flera sammanhang. Både riktiga koraler som ”Vi tackar dig” men också en tonsättning i gospelstil på Olov Hartmans bön efter nattvarden som likväl funkar på orgel. Det finns mycket i den nyare melodiken som går att ta vara på, till exempel de folkmelodiska svängarna i ”Att våga våga” eller de mer funkiga i ”Vi är många i skaran”. Man kan också använda sig av alternativa ackordvändningar som hör hemma i lovsångsmusiken, som i ”Via, veritas, vita”. Alltsammans är alltså en sorts specialskriven psalmsång som inlärningskurva från modern lovsångsmusik till äldre psalmtradition som trots sin enkelhet är främmande för många. Likt *Stiftssånger* så kommer detta tänk att användas mycket i kommande process i psalmboksarbetet, då kyrkan gör sina olika beställningsverk. Det var en väsentlig del i förra psalmboksarbetet när de täckte in sina egna behov och skickade ut remisser. Många beställningsverk kommer behövas som tar dessa tillgångar i anspråk, och den nya psalmen behöver tid för att gro.

Troligtvis kommer också den nya psalmen att, likt förra gången, förenas i det enkla. Nisser säger:

”Man får räkna med att den psalmbok som kommer blir väldigt blandad, och ska man gå efter den populistiska linjen så är det väckelsemelodierna som fortfarande har en stark ställning och enkla melodier, Idas sommarvisa och sånt vill man ha med.”

Även om många melodier och trender skapar engagemang så är det det enkla som bevisligen håller över längre tid.

Frågan om ifall den nya psalmboken bara får plats med dagens trender talar emot det som detta arbete påvisat. Nisser pratar om hur psalmboken speglar samhället och hur lite den faktiskt hänger med i slutändan. Selander pratar om den långa vägen från de olika inomkyrkliga rörelserna till att rörelserna får plats i en ny psalmbok, som i längsta fallet kunde ta uppemot 20 år. En tryckt psalmbok kommer ha svårt att hänga med i tiden med de långa processer som det tar att ta fram den. Inskick till psalmboks-brevlådan 2022 kommer med stor sannolikhet att vara förlegade vid psalmbokens tidigaste tänkbara utgivningsår 2032. I stället kan man satsa på tidlöshet, det konstanta inventerings- och beställningsarbete som präglat 1969 års psalmbokskommitté samt att verkligen ta vara på det stora engagemang som finns, inte minst i ungdomssammanhang.

Det sista detta arbete kan visa är att psalmernas användningsområden blir färre. I princip alla av de sånger jag analyserat har inte tagits fram för någon speciell del av kyrkoåret eller någon kyrklig handling, utan de allra flesta är helt allmänna lovsånger (”Du vet väl om att du är värdefull” är oftast förknippad med dop, även om den först var en helt fritt skriven sång). När Svenska kyrkan tar fram en ny psalmbok eller reviderar sin befintliga så är det för att fylla praktiska luckor och få sånger som passar in i kyrkoårets röda tråd, precis som med förra psalmboksarbetet. När många lovsånger idag skrivs helt utan något ämne eller utan en bibelvers som utgångspunkt så riskerar teologin att urholkas hos kyrkans medlemmar. Därför behöver psalmens lärande funktion stärkas, främst genom att allmänheten själva fördjupar sig i psalmers teologi och betydelse. Detta var en viktig punkt i förra psalmboksarbetet, när man till exempel tog fram bibelvisorna som skulle påminna om söndagens evangelium. Får vi inte fler psalmer med specifika användningsområden så slutar vi välja dem och använder då bara allmänna. Använder vi bara allmänna psalmer så tappar vi poängen med en ny psalmbok.

6.1 Psalmens roll

Ända sedan dagen jag började sjunga ur ”*Ung Psalm*” har jag längtat efter en ny psalmbok. Med detta arbete kan man verkligen säga att den behövs. De musikaliska och textliga strömningarna är på en helt annan plats än vad de var 1986, men man måste vala selektivt i vad man väljer att sjunga in i nästa generation. Till att börja med kan vi prata om psalmens roll.

Budskapet är tydligt – allmänheten kan alltför lite om psalmer, även om man fascinerats av det som fenomen. Min bild är att detta också gäller inomkyrkliga, och detta kan man styrka med Wigorts Yngvessons psalmundersökning (Wigorts Yngvesson, 2019). Vi är helt enkelt för selektiva och sjunger för få psalmer. Och detta måste ändras på.

Detta arbete kan verka svårt men är egentligen bara att sjunga mycket, och sällan upprepa sig. Det är ett känt fenomen att ofta luta sig tillbaka på det igenkännbara och således ”lätta”, men problemet är just att urvalet blir så smalt och en stor kontrast mot andra församlingar. I den församlingen jag jobbar satsas det hårt på att alltid ha med två mindre kända melodier att vänja sig vid, varje söndag. Sen pågår det nysatsningar av till exempel Gehrman's Musikförlag som beställt in tio ungdomskörarr på gamla kända psalmer. Man kan också nämna Karin Runow som skrivit musikalen *Luthers Ungar* där barnkören får bekanta sig med de allra äldsta reformationspsalmerna som inte har hittat sina moderna användningsområden än. Jämför vi med andra samfund har vi behållit vår psalmkultur genom att vi fortsatt använda den tryckta psalmboken i våra gudstjänster, och det är vår styrka. Risker är att nya psalmer blir en fortsatt anledning att vara selektiv, för församlingar som redan är det. Här måste man vara aktsam med en historisk överblick där många traditioner och inriktningar ska få plats.

6.2 Psalmhantverket

En annan aspekt av detta är att det finns en uppsjö av mindre användbara psalmer som måste rensas bort i arbetet och inventeringen. Många har gett sig in i psalmskrivandet, särskilt under tiden för psalmboks-brevlådan, utan större bildning om ämnet. Resultatet blev visserligen sånger från hjärtat, men med en tunnare teologi och ett musikaliskt uttryck som innebär stora svårigheter att sjunga i församling. Föregående psalmboksarbete lade ungefär 15 år på att prova och utvärdera sina psalmförslag. Såklart är det samma tid man har i åtanke för detta arbete. Men här anar jag en potentiell fälla – är det så att man låter den generella trenden av tunnare teologi och svårare musikaliska uttryck fortsätta att gå längre?

Min uppfattning, åtminstone efter urvalsarbetet 2023–2024, är att det finns ett fåtal av bra psalmer där ute. Dessa psalmer talar ett modernt språk men använder fortfarande många viktiga symboler och värdefulla hänvisningar till bibeltexter. Melodin är också spännande utan att inte vara inbjudande. Men det finns också etablerade tonsättare och textförfattare som gjort mindre användbara psalmer som blivit publicerade i bland annat *Psalmer i 2000-talet*, och som antagligen kommer få beställningsverk från kyrkan på nationell nivå. Här är viktigt att kyrkokansliet också använder goda resurser för revision och gallring av dessa, med åtminstone viss anonymitet. Man bör också fundera på hur man åter kan fördjupa församlingen i psalmens tro och teologi. Är det dags att införa bibelhänvisningar bredvid

varje psalm? Kanske det även finns teologisk akademisk terminologi som behöver förklaras. Poängen är att det inte ska finnas ett stort avstånd mellan ny (enkel) och gammal (svår) psalm. Bryggan behöver skapas, som bland annat jag gjort ett försök med i *Stiftssånger*.

6.3 Psalmens framtid

Så är hela detta arbete bara ett sätt för mig att klaga på ”Du vet väl om att du är värdefull”? Kanske. Åtminstone är poängen att visa att det finns en framtida psalmbok med mer innehållsrika och träffsäkra bidrag än just den. Eller kanske där det bidraget finns, men saknar den textliga och musikaliska problematiken den har idag. Vi kan lösa många av problemen och synpunkterna som stort omfång, rytmik, paustakter, dålig gudsbild eller brist på innehåll genom att bara pröva och utvärdera. Det är ganska enkelt problem att lösa faktiskt, bara vi kontinuerligt samarbetar med kompetenta teologer, poeter och kyrkomusiker. Dessutom har vi ett ansvar att utbilda församlingen i psalm, både psalmens budskap men också kyrkans tro och musik. Då kan nog folks förväntningar om redan kända, profana hits i kommande psalmbok släppa. Eftersom vi som är yrkesverksamma nu har vuxit upp med mer experimentella sångsamlingar så kan vi utbilda oss själva på vägen i vad som funkar och inte.

6.4 Undersökningens metoder

Mycket av undersökningen var att testa mina egna perspektiv och tankar. Sen använde jag mig av litteratur från relevanta forskare som specialiserat sig på just psalmboken. Den enda jag valde att intervjua, Per-Olof Nisser, är den person jag tänkte bäst kunde representera 1986 års psalmbok. Visserligen kunde jag också intervjuat yrkesverksamma musiker från vår tid. Här kände jag dock att det kunde bli spretigt, i och med de växande skillnaderna mellan folks kyrkliga bakgrund och mellan deras församlingar. Där kände jag det var bättre att utgå ifrån mig själv och sätta det i förhållande till hur kyrkan på nationell nivå har agerat.

6.5 Slutsats

Kompetensen som finns kring psalmboken och psalmen som hantverk behöver höjas inom Svenska kyrkan och hos allmänheten, det skapas inte automatiskt för att man påbörjar arbete med en psalmboksrevision. Vi är nu i ett läge där vi måste ena de spretiga kulturer och genrer som används i Svenska kyrkans olika församlingar och vara en samlande kraft inom vår 500 år långa kyrkomusikaliska tradition. Hur man gör detta finns det flera sätt för.

Gällande psalmmaterialet borde man ta vara på de enkla och syllabiska melodierna och ta stöd i det för stunden populära. Vi har också kunnat se många nya psalmtexter som varken tänjer på gränser eller problematiserar kyrkans tro och lära. Vi kan förlita oss på att göra många beställningsverk, precis som förra psalmboksarbetet, och inte behöva prova sånger som inte skrivits eller använts som psalmer tidigare (som man gjort i *Psalmer i 2000-talet* och *Ung psalm*).

Gällande processen så är det av yttersta vikt med en transparent process som provar allting den vill använda för framtiden. Remissutgåvan som kommer i år är ett viktigt första steg, men mångas skaparvind har bara börjat blåsa och behöver komma till nytta igen. När man börjar beställa verk har man en bättre koll på vad verken ska handla om, ha för uttryck och så vidare. Kyrkan har goda kompetenser som kan användas under olika delar av processen, psalmen är ju faktiskt fortfarande ett ämne som väcker engagemang.

Eftersom psalmboken är ett trosdokument är det ett levande dokument som talar till oss olika i olika tider, precis som Nisser nämner. Här gäller dels att välja tidlöst och mångsidigt material som kan framföras i många sättningar, dels att kontinuerligt bilda sin samtid i dess tro och betydelse. Nu har vi blivit väldigt dåliga på att få församlingar att förstå vad vår psalmboks äldre psalmer handlar om. Kommer vi bli bättre på det med en ny psalmbok? Att sjunga ett större urval samt erbjuda fördjupning om psalm är viktigt för fenomenets överlevnad, utan det har vi inga incitament för en ny psalmbok. Men med en ny andlig våg bland samhällets unga, kanske vi är precis rätt i tiden.

7. Referenser

Bernard, J. H., & Atkinson, R. (1898). *The Irish Liber hymnorum*. Henry Bradshaw Society.

Denzin , N. K., Lincoln , Y. S., Giardina , M. D., & Gaile, C. (2023). *The SAGE handbook of qualitative research*. SAGE PUBLICATIONS. <https://www.adlibris.com/se/bok/the-sage-handbook-of-qualitative-research-9781071836743>

Edwardsson. *Stiftssånger*. Verbum, 2024.

Kvale, S. & Brinkmann, S. (2014). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. (Tredje [reviderade] upplagan). Lund: Studentlitteratur.

Kyrkomötets beslut. (2024, april 11). <https://www.svenskakyrkan.se/psalmboken/kyrkomotets-beslut-om-psalmboken>

Kyrkoordningen, SvKB 1999:1 § 1.

Nisser, P.-O. (2024, oktober). [Zoom].

Selander, S.-Å. (1995). *Om Psalmer och Visor 1937-1986*. Arcus.

Uppsalamötet 1968—Uppslagsverk—NE.se. (u.å.). Hämtad 05 december 2024, från <https://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/uppsalam%C3%B6tet-1968>

Urvalsarbetet med nya psalmer. (2024, september 19). <https://www.svenskakyrkan.se/psalmboken/formular-nya-psalmer-for-svenska-kyrkan>

Wigorts Yngvesson, S. (2019). *All din nåd är öppen famn*. Verbum.